

ANALİZ

TÜRK AKADEMİSİ
SİYASİ SOSYAL STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

GEZİ PARKI EYLEMLERİNİN GÖRÜNEN YÜZÜ

TÜRK AKADEMİSİ SİYASİ SOSYAL STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

Mustafa YİĞİT

Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi
Analiz No. 4 // Temmuz 2013
www.turkakademisi.org.tr

TÜRK AKADEMİSİ Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı (TASAV)

Türkiye’de ve dünyada, yaşanmış ve yaşanmakta olan olayları; siyasî, sosyal, tarihî ve kültürel derinlik içinde ve stratejik bir bakış açısıyla değerlendiren, yeni tasarımlar ortaya koyarak gelecek vizyonu oluşturan bir düşünce kuruluşudur.

TASAV, bilimsel kıstasları esas alarak ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde araştırma, inceleme ve değerlendirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Çalışmalarını hiçbir kâr amacı gütmeyen ilgililer ile paylaşan TASAV; tarafsız, doğru, güncel ve güvenilir bilgiler ışığında kamuoyunu aydınlatmaya çalışmaktadır.

TASAV’ın amacı; ülkemizin ekonomik, sosyal, siyasî, kültür ve eğitim hayatının geliştirilmesine; millî menfaat, millî güvenlik ve birlik anlayışının, insan hak ve özgürlüklerinin, demokrasi kültürünün, jeopolitik ve jeostratejik düşünce biçiminin yaygınlaştırılmasına; toplumda millî, vicdanî ve ahlâkî değerlerin hâkim kılınmasına ve Türkiye’nin dünyadaki gelişmelerin belirleyicisi olmasına bilimsel faaliyetler aracılığıyla katkı sağlamaktır.

ARAŞTIRMA MERKEZLERİ

TASAV, aşağıda belirtilen altı Stratejik Araştırma Merkezi vasıtasıyla çalışmalarını yürütmektedir:

1. Dış Politika Araştırmaları Merkezi
2. Güvenlik Araştırmaları Merkezi
3. Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi
4. Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Merkezi
5. Ekonomi Araştırmaları Merkezi
6. Enerji Araştırmaları Merkezi

GEZİ PARKI EYLEMLERİNİN GÖRÜNEN YÜZÜ

Mustafa YİĞİT

Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi

Analiz No: 4 // Temmuz 2013

www.turkakademisi.org.tr

Bu yazının tüm hakları saklıdır. Yazının telif hakkı TASAV'a ait olup kaynak gösterilerek yapılacak makul alıntılar dışında önceden izin almadan kullanılamaz ve çoğaltılamaz.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1) GEZİ PARKI PROTESTOLARININ SEBEP-SONUÇ KRONOLOJİSİ	2
2) EYLEMCİLERİN KİMLİKLERİ VE GÖRÜNEN NİYETLERİ.....	4
3) HARRY POTTER KUŞAĞI: EYLEMCİLERİN PROFİL ANALİZİ	6
4) PEKİ MESELE SADECE “GEZİ PARKI” DEĞİLSE NEYDİ?	11
SONUÇ.....	14

GEZİ PARKI EYLEMLERİNİN GÖRÜNEN YÜZÜ

GİRİŞ

27 Mayıs 2013 tarihinde başlayan, devamında yaşananlarla birlikte Türkiye'nin (ve hatta dünyanın) toplumsal protesto tarihine geçen Gezi Parkı olayları; siyaset, demokrasi, seçim, sandık, iktidar, muhalefet, halk, devlet gibi kavramları yeniden tartışmaya açması bakımından oldukça önemli bir süreci başlatmıştır. Bir Gezi Parkı eylemcisinin "Bu bir eşikti, bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak!" sözleri, bu olaylar dolayısıyla Penguen'le özdeşleşen bir televizyon kanalının yorumcusunun "*Bundan sonra bandı ne kadar geriye sararsak saralım [Gezi Parkı olayları] farklı tahribatlar, kuşuklar ve önyargılar yarattı. Klişe bir deyişle, bundan sonra hiçbir şey Taksim ve Gezi Parkı olayında saflara ayrılan iki taraf için de eskisi gibi olmayacak. Yeni bir dönem ve süreç başladı*"¹ cümleleri, Gezi Parkı'nda yaşananları ve yaşananların gelecekteki muhtemel etkilerini ortaya koyması bakımından oldukça dikkate değerdir.

Bu süreçte kısa bir süre öncesine kadar siyasî iktidarın yanında yer almış, ancak sonrasında muhalif olmuş ve kendilerini liberal kimlikle tanımlayan gazetecilerin yer aldığı etkin bir internet sitesinde yayınlanan bir yazıda, "*Sandık doğru seçenekleri sunmadığı zaman, demokrasi doğrudan eylemle ilerler*"² şeklinde ifadelerle yer verilmesi, Gezi Parkı protestolarını "saygın" çevrelerde meşrulaştırmak amacını taşıyan böyle bir yazının manşete çekilmesi, yine "demokrasinin sadece sandık olmadığı" söyleminin devletin zirvesinde dillendirilmeye başlaması, gerçekten Gezi Parkı olayları sonrası "hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı", yeni dengelerin ve yeni ittifakların gerçekleşeceği tezinin pek da yabana atılmaması gerektiğini göstermektedir.

Gezi Parkı tartışmaları esnasında demokrasinin yalnızca dört yılda bir yapılan seçimlerle değil; yasal, toplumsal kontrol mekanizmalarının işlemesiyle, iktidarın eylem ve işlemlerinin denetlenebilir olmasıyla, halkın tamamının görüşlerinin iktidar katında temsil edilebilecek bir siyaset mekanizmasının oluşturulmasıyla gerçekleşebileceği dile getirilmiştir. Mevcut iktidarın otoriterleşme eğiliminin

¹ Cüneyt Özdemir, "Gezi Eylemlerini Bitirme Formülü", *Radikal*, 10 Temmuz 2013, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/cuneyt_ozdemir/gezi_eylemlerini_bitirme_formulu-1141137

² "Prof. Acemoğlu: Sandık Doğru Seçenekleri Sunmadığında Demokrasi Eylemle İlerler", *T24*, 06 Haziran 2013, <http://t24.com.tr/haber/prof-acemoglu-turkiyede-kalkinma-demokrasiyi-getirmeyecek/231428>

giderek artması nedeniyle çoğulcu demokrasinin bu özelliklerinin işlemez hâle geldiği de sıklıkla ifade edilmiştir. Bu nedenle Taksim Gezi Parkı eylemleri bazı kesimler tarafından Türk demokrasisini yeniden tanımlamak için büyük bir fırsat olarak görülmüş; mevcut iktidarı değiştirmek değil, ehlileştirmek, onu 2003-2011 arasındaki reformcu çizgiye çekmek için bunun büyük bir adım olduğu yine bu etkin çevreler tarafından ifade edilmiştir.³

Taksim Gezi Parkı protestolarını kendi iktidarlarını ve kendi liderlerini yıpratmaya dönük bir eylem olarak gören cephe ise; bu demokrasi ve özgürlük taleplerinin hiç de masum olmadığı, bunun siyasî iktidara karşı eski statüko tarafından organize edilen bir “kalkışma” olduğu, hatta “bölgesinde yükselen ve güçlenen Türkiye”nin önünü kesmek için egemen güçler ve “faiz lobileri” tarafından düzenlenen bir “sosyal mühendislik projesi” olduğunu dile getirmiş, bu projenin hedefinin ise “siyasî iktidarın başındakini yeme”⁴ amacını taşıdığı gibi çok önemli iddiaları dillendirmiştir. Bu söylemlere paralel olarak siyasî iktidar, hem egemen güçlere hem de göstericilere kendi gücünü göstermek amacıyla adeta “karşı taarruz” a geçerek günde altı miting düzenlemek suretiyle Gezi Parkı olaylarını başka bir boyuta taşımıştır.

Gezi Parkı olayları gerçekten her iki cephe için de farklı anlamlar taşımaktadır. Peki Gezi Parkı olayları aslında neydi? Kimler hangi amaçla bu olayların içinde yer aldılar? Gezi Parkı’ndaki protestocular ne istiyordu? Acaba Gezi Parkı olayları masum bir çevreci hareket miydi; yoksa, egemen güçlerin içinde yer aldığı ve iktidarın iddia ettiği gibi “yükselen Türkiye”nin önünü kesmek için oluşturulan bir mizansen miydi?” Bu soruların cevabı, önümüzdeki iki yılda üç önemli seçim yaşayacak Türkiye’nin geleceği için ışık tutacak, çoğu şeyi aydınlatacak gibi görünmektedir.

1) GEZİ PARKI PROTESTOLARININ SEBEP-SONUÇ KRONOLOJİSİ

Taksim Gezi Parkı olayları nasıl başladı? Nasıl birdenbire toplumu tam da ortasından bölen büyük bir hadise hâline geldi? Kimler, bu süreçte nasıl etkili oldu? Bu sorulara doğru cevaplar verebilmek için Gezi Parkı olaylarının nasıl kıvılcımlandığına ve nereye evrildiğine, bu bağlamda da olayların sebep-sonuç ilişkilerine bakmak gerekmektedir.

Taksim Gezi Parkı’ndaki protestolar, “tarihimize sahip çıkıyoruz” iddiasıyla hareket eden siyasî iktidarın Topçu Kışlası’nın yeniden inşası çerçevesinde başlattığı yıkım

³ Hasan Cemal, “Erdoğan’ın Düşündürücü Halleri ve Dananın Kuyruğu”, *T24*, 27 Temmuz 2013, <http://t24.com.tr/yazi/erdoganin-dusundurucu-halleri-ve-dananin-kuyrugu/7118>

⁴ “Akdoğan: Erdoğan’ı Kimseye Yedirmeyiz”, *Milliyet*, 03 Haziran 2013, <http://siyaset.milliyet.com.tr/akdogan-erdogan-i-kimseye/siyaset/detay/1718089/default.htm>

faaliyetine bu yeşil alanın betonlaştırılmasını istemeyen duyarlı çevreci vatandaşların itiraz etmesiyle başlamıştır. Ağaçların kesilmesine, yeşilin örtülmesine ve buraya Topçu Kışlası -daha sonra AVM (alışveriş merkezi) ve cami de işin içine girdi- yapılmasına tepki duyan duyarlı vatandaşların Gezi Parkı'nda toplanarak tepkilerini dile getirmesi, bunun üzerine Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 29 Mayıs tarihinde "Bu iş bitecek!" şeklindeki sözleri sarf etmesi olayın fitilini ateşlemiş, sonrasında polisin aldığı emir doğrultusunda⁵ göstericilere sert tutum takınması, oradaki çadırları zabıtalara birlikte yakması, gaz bombası kullanarak eylemcileri dağıtmaya girişmesi olayları şirazeden çıkarmıştır.

Polisin göstericilere orantısız güç kullanması, gösterileri gazla, TOMA'lardan sıkılan tazyikli sularla bastırmaya kalkması göstericilerin tepkilerini daha da artırmış, siyasî iktidar temsilcilerinin göstericilere karşı kullandığı "çapulcu" gibi hitaplar ile "Yüzde elli zor tutuyorum", "Bu saatten sonra Tak-

3

sim'dekiler teröristtir"⁶, "Ayaklar ne zamandan beri baş oldu?"⁷ gibi talihsiz açıklamalar eylemcileri daha da hırslandırmıştır. Gezi Parkı olaylarını ganimet bilen "marjinal" grupların protestocuların içine karışmasıyla birlikte karşılıklı şiddetin arttığı bir sürece girilmiş, böylece Gezi Parkı'nda başlayan gösteriler ülke sathına yayılmış, kontrolden çıkmıştır.

Siyasî iktidarın bu gösterilere tepki olarak düzenlediği mitingler ise işin tuzu biberi olmuş, toplumun ikiye bölünmesine, tepkisel hareketlerin birbirini tetiklemesine yol açmış, istenmeyen pek çok hadisenin yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Olaylar sonunda 5 kişi hayatını kaybetmiş, binlerce vatandaş, polis yaralanmış, 5 bini aşkın kişi hakkında adli işlem yapılmış, ülke geneline yayılan gösterilerle mesele uluslararası arenada da önemli bir hadise hâline gelmiştir.⁸ Hem hükümet kanadından hem de Cumhurbaşkanı tarafından "mesajın alındığı"na dair beyanatlar verilmesi de, Başbakan Erdoğan'ın sanatçılarla ve göstericileri temsilen oluşturulan

⁵ "Erdoğan: Polise Talimatı Ben Verdim", *Milliyet*, 24 Haziran 2013, <http://gundem.milliyet.com.tr/erdogan-talimatı-ben-verdim-/gundem/detay/1727085/default.htm>

⁶ "Bu Saatten Sonra Taksim'deki Herkes Terörist", *Habertürk*, 16 Haziran 2013, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/852800-bu-saatten-sonra-taksimdeki-herkes-terorist>

⁷ "Erdoğan: Ayaklar Ne Zaman Baş Oldu", *Hürriyet*, 26 Haziran 2013, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/23586945.asp>

⁸ "Gezi Eylemi Mahkemeleri Dolduracak", *Radikal*, 27 Haziran 2013, <http://www.radikal.com.tr/turkiye/gezi-eylemi-mahkemeleri-dolduracak-1139329>

Taksim heyetiyle görüşmeleri de, hatta Gezi Parkı ile ilgili referandum sözleri de olayların durmasını sağlamamıştır. Eylemler daha sonra “duran adam”, “sarılan insan”, “Park meclisleri” gibi pasif itaatsizlik şeklinde yorumlanan bir sürece girmiştir.⁹

Gezi Parkı ekseninde yaşananların arkaplanını farklı dünya görüşüne mensup kişiler çok farklı biçimlerde değerlendirmektedirler. Bu olayı yalnızca bir “çevreci hareket”, halkın kentine sahip çıkması olarak görenler olduğu gibi, olayların büyüyerek ülke geneline yayılması sonrası Gezi Parkı’nda yaşananları mevcut iktidarın baskılarına, yanlış uygulamalarına, çarpık yönetim anlayışına, otoriterleşme eğilimine karşı bir direniş olarak görenler de çıkmıştır. Hatta bunu yeni bir politik hareket olarak değerlendirenler de olmuştur. Bu nedenledir ki, bir sanatçının bu olaylarda başrol oynayan sosyal medya ağlarından biri olan twitter’den attığı “Mesele sadece Gezi Parkı değil arkadaş, sen hâlâ anlamadın mı? Hadi gel. #direngeziparkı”¹⁰ şeklindeki mesajı, Gezi protestolarının bu boyutunu ortaya koyan, iktidara dönük rahatsızlığın sembol cümlelerinden biri hâline gelmiştir. İktidar da bu söylem üzerinden yeni “siyaset” ve yeni “mağduriyetler” oluşturma, nihayetinde “yeni komplo teorileri” kurma yoluna gitmiş ve kutuplaşmanın zeminini daha da katılaştırmıştır.

2) EYLEMCİLERİN KİMLİKLERİ VE GÖRÜNEN NİYETLERİ

Gezi Parkı eylemi, ilk görüntü itibarıyla, parktaki ağaçların sökülmesine karşı çıkan birkaç çevreci aktivist ile başladı. Daha sonra hem İstanbul’un pek çok bölgesinde hem de ülkenin diğer şehirlerinde bu kitle büyük kalabalıklara dönüştü, toplumun pek çok kesimini kapsayan bir halk hareketi hâlini aldı.

Peki Gezi Parkı eylemlerinde gerçekte kimler vardı? Bu soru belki de bu süreçte en çok sorulan ve eylemleri anlamamızı sağlayabilecek sorudur. Orada bulunanların kimler olduğu, ne istediği ya da ne istemediği, kimin neye “direndiği” konusunda pek çok görüş serdedildi. Kimi yazarlara göre bunlar canı sıkılan, bohem bir hayatın anlamsızlığını üzerinden atmak için kendini eylemde arayan gürühtü.¹¹

⁹ “Herkes Duran Adamı Konuşuyor”, *Milliyet*, 16 Haziran 2013, <http://gundem.milliyet.com.tr/herkes-duran-adam-i-konusuyor-/gundem/detay/1724339/default.htm>

¹⁰ “Mesele Ağaç Değil Anlasana”, *Türkiye*, 04 Haziran 2013, <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/42872.aspx>

¹¹ Bekir Fuat, “Taksim Gezi Parkı”, *Milat*, 10 Haziran 2013, <http://www.milatgazetesi.com/taksim-gezi-parki/43806/#.UfOk8tL8E8o>

Kimine göre ise, orada bulunanlar çoğu aşırı uç örgüt, sendika ve kimi çevrecilerin içinde olduğu muhalifler koalisyonuydu.¹² Hatta “Olayların arkasında uluslararası Siyonizm ve Türkiye taşeronları var!” diyenler bile çıktı.¹³

Bütün bu görüşlerin karşısında olanlar ise protesto eylemlerinin ilk günlerinde yapılan ilk ankette gönderme yapmaktaydılar. Bu anketin sonuçlarına göre Gezi Parkı’nda yer alan eylemcilerin yüzde 9,6’sı 19-25; yüzde 24’ü 26-30 yaşları arasında ve yüzde 75,8’i eylemlere sokağa çıkarak katılan gençlerdi. Bu eylemcilerin yüzde 53,7’si daha önce hiçbir kitlesel eyleme katılmamıştı, yüzde 70’i ise kendini hiçbir siyasî partiye yakın hissetmiyordu. Orada bulunanların yalnızca yüzde 15,3’ü kendini bir siyasî partiye yakın buluyordu.¹⁴ Bu açıdan bakıldığında, Gezi Parkı eylemleri, büyük oranda apolitik bir grup tarafından gerçekleştirilmiş görünmektedir.

Bahsi geçen ankette yer alan “Eylemciler hangi gerekçelerle burada bulunuyorlardı?” sorusu ve bu soruya verilen cevaplar da eylemin ilk çıkış noktasını anlamak için sağlıklı veriler sunabilecek ve tartışmaları aydınlayabilecek bir nitelik arz etmektedir. Buna göre, eylemcilerin protestolara destek vermelerinde Başbakan’ın otoriter tavrı, polisin protestoculara uyguladığı orantısız güç, demokratik hakların ihlâl edilmesi, medyanın suskunluğu, ağaçların kesilmesi ilk sıralarda yer alırken, siyasî bir hareketin yönlendirmesiyle eylemlere katıldığını söyleyenlerin oranı ise oldukça düşüktür. Gezi Parkı eyleminde bulunanların büyük çoğunluğunun kendilerini “özgürlükçü”, “laik” ve “apolitik” olarak tanımladığı görülmektedir. Gezi Parkı’nda bulunanların büyük çoğunluğunun “darbe karşıtı” olduğu da bu ankette yer almaktadır.¹⁵

Burada özellikle “darbe karşıtlığı” vurgusu büyük önem taşımaktadır. Katılımcıların bu cevabı, Gezi Parkı eylemcilerinin, 2007 yılındaki Cumhuriyet mitinglerine katılanlardan farklı tutulmaya yönelik bir kaygıyla hareket ettikleri ve bu anlamda eylemin yalnızca demokratik talepler olarak algılanmasını istedikleri görülmektedir. Anketteki bu ilk görüntü ve söylem, eylemin ilk günlerindeki toplumsal desteğin büyüklüğünün en önemli nedenlerinden biri olarak not edilmelidir. Ancak -daha sonra bahsedileceği üzere- bu profil eylem süresince önemli değişikliklere uğramış ve zamanla toplumsal desteğin azalmasına yol açmıştır. Özellikle şiddet sarmalının içine girilmesi, eylemcilerle esnaf arasındaki yakın temas, molotof kokteylli

¹² “Gezi Parkında Kim Neye Direniyor”, *Zaman*, 10 Haziran 2013, <http://www.zaman.com.tr/gundem/gezi-parkinda-kim-neye-direniyor-2098841.html>

¹³ “Gezi Parkı Olayların Arkasında Kim Var”, *Haber7*, 17 Haziran 2013, <http://www.haber7.com/guncel/haber/1039331-gezi-parki-olaylarin-arkasinda-kim-var>

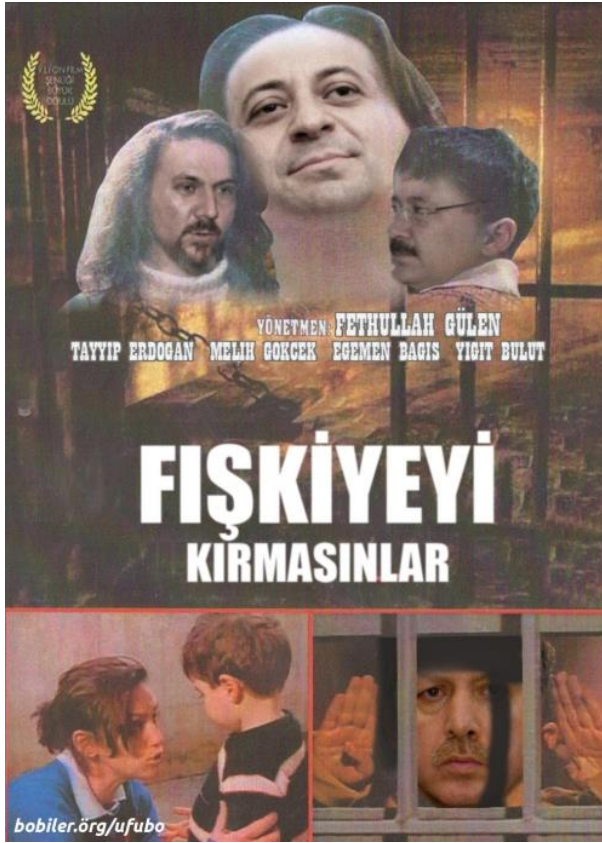
¹⁴ “Gezi Parkı Direnişçileriyle Yapılan Anketten Çıkan Sonuçlar...” *T24*, 04 Haziran 2013, <http://t24.com.tr/haber/gezi-parki-direniscileriyle-yapilan-anketten-cikan-olginc-sonuclar/231335>

¹⁵ *İbid.*

eylemciler, onların karşısında palalı saldırganlar, vb. Gezi Parkı olaylarının çehresini değiştirmiş ve ona bambaşka bir boyut kazandırmıştır.¹⁶

3) HARRY POTTER KUŞAĞI: EYLEMCİLERİN PROFİL ANALİZİ

Gezi Parkı olayları kapsamında adından en çok söz ettiren 90 kuşağına¹⁷ ayrı bir bahis açmak ve bu kuşağı biraz olsun ayrıntılı bir şekilde irdelemek gerekmektedir. Çünkü Gezi Parkı eyleminde en çok konuşulan kitle hiç şüphesiz pek çok kişinin “apolitik” olarak nitelendirdiği, hatta “duyarsız, sorumsuz” gibi yakıştırmalarda bulunduğu 90 kuşağıydı. Gezi Parkı eylemcileri arasında 1990’lı yıllarda doğan ve hayatlarının yarısını mevcut iktidar döneminde geçiren bir kuşağın büyük oranda

yer aldığı görülmektedir. Apolitik gençlik olarak adlandırılan bu neslin birdenbire böylesine büyük bir toplumsal olayın merkezine oturması, siyasî iktidar karşısında twitter ve facebook gibi sosyal medya araçlarını ve “ekşi sözlük”, “zaytung” gibi internet sitelerine özgü mizahı kullanarak önemli bir güce dönüşmesi, Gezi Parkı olaylarının irdelenmeye değer en önemli yanlarından birisi olmuştur.¹⁸ Bu kuşak Gezi Parkı protestolarında bugüne kadar hiç görmediğimiz yöntemleri kullanarak, sloganlarıyla, sosyal medya kullanımıyla, mizah anlayışıyla, müziğiyle herkesi oldukça şaşırtmış, çoğu kimsenin hiç karşılaşmadığı farklı bir muhalefet anlayışını ortaya koymuştur.

¹⁶ “Eylemcilere Pala ile Saldıran Esnaf Konuştu”, *Aktifhaber*, 07 Temmuz 2013, <http://www.aktifhaber.com/eylemcilere-pala-ile-saldiran-esnaf-konustu-817788h.htm>

¹⁷ Bu isim, eyleme katılanların 90’lı yıllarda doğmuş olmasına referansla oluşturulmuş bir tanımlamadır. Türkiye’nin toplumsal tarihinde 68’liler, 78’liler diye anılan kuşakların doğum yıllarına göre değil içinde bulundukları eylemlilik durumunun tarihine göre adlandırıldığı dikkate alındığında, “90 kuşağı” tanımlamasının çok isabetli olmadığı söylenebilir. Ne var ki yaygın medyada bu tabir benimsendiği için, kasıtlı paralellik sağlamak için burada “90 kuşağı” ifadesi esas alınacaktır.

¹⁸ “Ekşi Sözlük yazarından önemli itiraflar”, *Haber7*, 24 Temmuz 2013, <http://www.haber7.com/guncel/haber/1053855-eksi-sozluk-yazarindan-onemli-itiraflar>

Gezi Parkı protestolarının tam anlamıyla niteliğini çözebilmek için “Y” kuşağı adı da verilen bu neslin kimlerden oluştuğunu, nasıl bir ruh hâline sahip olduğunu, hangi saiklerle hareket ettiğini iyi analiz etmek gerekmektedir. Ülkenin kaderinde söz sahibi olmak isteyen herhangi bir siyasî hareket, böylesi bir analiz sayesinde, kendisini nasıl bir siyasî-toplumsal yapının beklediğini de görebilecektir.

“Y” kuşağı 1990’lı yıllarda doğan, dijital dünyada büyüyen, aşırı bireyselleşmiş, her türlü otoritenin, baskıcı anlayışın karşısında tavır alan bir nesil olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kuşağın en bariz özelliği topluma “dijital vatandaşlık bağı”yla bağlı olmalarıdır. 90’ların kimlik tanımlamaları, hayata bakışları, itirazları, beğenileri, itirazları incelendiğinde, bu kuşağın siyasî iktidar tarafından “baş belâsı”¹⁹ olarak ilân edilen sosyal medya vasıtasıyla mümeyyiz hâle geldiği, bu gençlerin hayatlarının büyük bir bölümünün sosyal medyayla iştigal ederek geçtiği görülmektedir. Kendilerini ifade ederken, sistemin yanlışlıklarını eleştirirken bunu sosyal medya aracılığıyla, müzikle, dansla, resimle, karikatürle yapan, her biri kendini özel kabul eden, kendi düşüncelerine saygı duyulması gerektiğini ifade eden bu kuşak için en iyi tanımlardan birisi de “Harry Potter kuşağı” olmalıdır.

90 kuşağının büyük bir bölümünün Harry Potter serisini okuduğu bilinmektedir ve bu seriyi okuyanların bariz bir özelliği dikkat çekmektedir. Bu roman serisinde maceranın içinde yer alanların çoğu anti-kahramandır. Bu romanlarda fantastik ancak şiddet içermeyen, lider kültü yerine herkesin bir şeyler yapabildiği, herkesin farklı bir yeteneğe sahip olduğu karakterler yer almaktadır. Bu nedenledir ki, Gezi Parkı olayında protestocularla onların karşısında yer alanlar diye bir çetele tutulduğunda, karşı tarafta pek çok siyasî, adlî, bürokratik baskın figür sayılabilirken, protestocularda öne çıkan, liderliğe soyunan, tırnak içinde “kahraman” diyebileceğimiz bir karaktere rastlanmadığı görülmektedir. Gezi Parkı olaylarının kontrol altına alınamamasının sebeplerinden birisi de budur. Her biri kendisini yeterli gören, özgüveni olan, ancak hiçbir şekilde liderliğe soyunmayan bir neslin çoğunluğunu oluşturduğu eylemde doğrudan bir “elebaşı” bulmak çok zordur; çünkü orada bulunanlardan kimse kendisini öyle tanımlamamaktadır. Böyle bir karakter olmadığı için de önceki toplumsal olayların tecrübesi burada işlememiştir. Siyasî iktidar açısından oturup konuşabileceği, tabir-i caizse “kafalayabileceği”, daha da ileri gidilirse bir “makam” ya da “mevki” vererek uzlaşabileceği bir lider olmadığı için, eylemcilerin olmayan bir elebaşının sözlerini dinleyerek eylemlerini sona erdirmesi mümkün olmamıştır. Başbakan Erdoğan’ın kendisini eleştirenlere “Kiminle muhatap olayım?” diye feryat etmesi biraz bundan dolayıdır. “Eylemin başındaki adam kimdi?” sorusunun cevabı verilemediği için, Gezi Parkı eylemi bugüne kadar yaşanan halk hareketlerinden çok farklı bir eylem olarak tarihe geçmiş durumdadır.

¹⁹ “Erdoğan: Baş belası Twitter”, *Milliyet*, 02 Haziran 2013, <http://siyaset.milliyet.com.tr/erdogan-bas-belasi-twitter/siyaset/detay/1717630/default.htm>

Gezi Parkı'ndaki eylemlerin böylesine yayılmasının sebeplerinden bir diğeri de eylemlerde başrol oynayan bu kuşağın çok farklı bir talebinin olmasıdır. Esasında bahse konu talep, mevcut siyasî iktidarın anlamakta gerçekten zorlandığı bir talep olmuştur. İstikrar, maddî rahatlık, konformizm üzerine kurulu hayatları “yaşanılabilir en iyi hayatlar” olarak tanımlayan, 1980 öncesinde şâhit olduğu yaşadığı “kaos”un korkusunu sürekli içinde taşıyan eski kuşağın çok da hoşuna gitmeyen bir taleptir aslında söz konusu olan. Gezi Parkı eylemlerinde yer alan ve çoğunluğunu “Y” kuşağının oluşturduğu eylemciler, insanların hayatlarında sadece düzen istemediklerini, özgürlüğü ve kendini ifade edebilmeyi pek çok şeyin üzerinde tuttıklarını, bu nedenle de burada olduklarını dile getirmişlerdir.²⁰

Eylemcileri “kadir kıymet bilmeyen kitleler” olarak niteleyen²¹ siyasî iktidar, meseleye doğru teşhis koymakta zorlanmıştır. Bilhassa Başbakan Erdoğan'ın her şeyi maddiyata indirgeyen şu talihsiz sözleri, olayların neden bu aşamaya geldiğinin ipuçlarını sunmaktadır:

“Her şeyi verdik. Bunların kadir kıymet diye bir kaygıları da yok. Esnaf bunlardan illallah dedi, vatandaş bunlardan illallah dedi. Üniversite öğrencilerini sokağa döküyorlar. Bazı rektör, dekan ve öğretim üyeleri. Bu öğrencilere bunca imkânı veren iktidar AK Parti iktidarı değil mi? Yurtsa, tarihinde görmediği yurtları yaptık. Burs ise, tarihinde en yüksek burs rakamlarını verdik. Ey öğrenciler, eğer solcuysan komünist ülkelerde de göremezsin. Harçları kaldıran da bu iktidar!”

Gezi Parkı eylemlerinin ilk safhasında öne çıkanlar bir kısım çevreci aktivistle birlikte olaya müdahil olan “Y” kuşağıdır. Ancak, olay daha sonra reel-politik nitelikli bir hâl alınca, arenada yeni yüzler kendini göstermeye başlamış ve mesele bir anlamda “siyasî bilek güreşi”ne dönüştürülmüştür. Bunda siyasî iktidarın Gezi Parkı'nın kendisine karşı bir komplo olduğunu iddia etmesi, iktidara yakın gazeteci ve yazarların bu minvalde yazılar kaleme almaya başlaması ve nihayetinde siyasî iktidarın karşı mitingler düzenlemesi oldukça etkili olmuştur. Bu nedenledir ki Gezi Parkı eylemci profili de bu süreçle birlikte büyük oranda değişmiş, farklı bir çehreye bürünmüştür.

Hükümetin protestoları sertlikle bastırmaya yönelik tutumu belirginleştikçe, çevreci aktivistlerin ve “Y” kuşağının yanı sıra, kimi futbol taraftarı gruplar, kimi siyasî partiler, kimi sivil toplum örgütleri, sonrasında da kimi marjinal gruplar ve terör örgütleri Gezi Parkı eylemlerine kitlesel destek sağlamışlardır.

Çevrecilerin ve “Y” kuşağının hemen ardından eyleme sonradan dâhil olan gruplardan birisi; eski-yeni hesaplaşmasının tam da ortasında duran, “Beyaz Türk”

²⁰ Aslı Perker, “19 Gün Direniş = 12 Kutu Anti-Depresan”, *Milliyet*, 25 Haziran 2013, http://cadde.milliyet.com.tr/2010/04/22/YazarDetay/1727334/19_gun_direnis_12_kutu_anti-depresan

²¹ “Erdoğan Gezi Eylemlerinin Maliyetini Açıkladı”, *Aktifhaber*, 18 Haziran 2013, <http://www.aktifhaber.com/erdogan-gezi-eylemlerinin-maliyetini-acikladi-806908h.htm>

olarak adlandırılan, bazen “Cumhuriyet elitleri” şeklinde ifade edilen, hayat tarzlarına müdahale edildiğini düşünen, kendilerini Kemalist olarak tanımlayan ve çoğunlukla eski statükonun temsilcileri olarak görülen kesimdir. Özellikle iktidar sözcüleri, bu grubun orada bulunmasını fırsat bilerek, Gezi Parkı olaylarının “Yeni Türkiye”ye dönük bir operasyon olduğunu ve olayların bizzat bu grup tarafından organize edildiğini iddia etmişlerdir. Onlara göre bu grup, eski vesayetçi sistemi yeniden getirmek için böyle bir kalkışmaya girişmiş, başlatılan “çözüm süreci”ni kesintiye uğratmak amacıyla bu protestolar bu grup tarafından bizzat düzenlenmiştir.²² İktidar borazanlığına teşne bu kalemlere göre amaç, Kuzey Afrika ve Ortadoğu’da yaşanan “Arap Baharı”na benzer bir “Türk Baharı” yaratmak ve hükümetin istifasını sağlamaktır.

Uzun zamandır ortak menfaatleri gereği birlikte hareket eden, 2010 yılında yapılan referandumda “yetmez ama evet” diyen sol-liberal kesimlerin de bu olayla birlikte siyasî iktidarla kıymış oldukları “geçici nikâhı” sonlandırdıkları, Gezi Parkı eylemcilerinden yana tavır koydukları görülmektedir. Örneğin, iktidarın “Kürt açılımı” gibi projelerine destek veren Çengiz Çandar, Başbakan’ın “karizmasını çizdirmiş” olduğunu yazarken²³; Hasan Cemal bir yazısında Başbakan’a şöyle seslenmiştir: “Tuttuğun yol yol değil; bu kafayla ne barış, ne de demokrasi gelir!”²⁴

Ayrıca bugüne kadar siyasî iktidarı destekleyen, ideolojik olarak iktidara yakın duran kimi muhafazakâr/cemaat tipi oluşumların daha önceleri başlayan eleştirilerinin, Gezi Parkı olayları dolayısıyla zirveye çıktığı görülmektedir. Bu kesimler tarafından iktidarın otoriterleşmesine vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Başbakan Erdoğan’ın protestoculara yönelik “yüzde elli”, “sandık” “marjinal gruplar” çıkışlarına karşı “millî iradenin yüzde elliden ibaret olmadığı”²⁵ ve “kimin marjinal ya da kimin merkez olduğuna siyasî iktidarın karar veremeyeceği”²⁶ mesajını içeren yazılar, söz konusu yapılara yakın gazetelerde sık sık yayınlanmaya başlamıştır.

²² <http://www.taraf.com.tr/haber/gezi-parki-baris-kurtler-ve-aleviler.htm>: Acaba Gezi Parkı zihniyetinin iktidar olduğu bir Türkiye’de ‘Barış Süreci’ devam eder mi? ‘Mustafa Kemal’in askerleriyiz!’ diye bağırırlar, ülkeye barış getirebilir mi? Cevap benim için çok basittir, bu zihniyetin bizi götürceği yer doksanların Türkiye’sidir.”

²³ Cengiz Çandar, “Postmodern Bir Direniş”, *Radikal*, 03 Haziran 2013, <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/cengiz-candar/postmodern-bir-direnis-1136001>

²⁴ Hasan Cemal, “Başbakan Erdoğan’a: Tuttuğun Yol Yol Değil; Bu Kafayla Ne Barış, Ne De Demokrasi Gelir!”, *T24*, 16 Haziran 2013, <http://t24.com.tr/yazi/basbakan-erdogana-tuttugun-yol-yol-degil-bu-kafayla-ne-baris-ne-de-demokrasi-gelir/6902>

²⁵ Şahin Alpay, “Millî İrade Yüzde 50’den ibaret Değildir”, *Zaman*, 18 Haziran 2013, <http://www.zaman.com.tr/sahin-alpay/milli-irade-yuzde-50den-ibaret-degildir-2101677.html>

²⁶ İhsan Dağı, “Kim Marjinal kim Merkez”, *Zaman*, 18 Haziran 2013, <http://www.zaman.com.tr/ih-san-dagi/kim-marjinal-kim-merkez-2101676.html>

Siyasî iktidarın mazlumdan yana değil güçlüden yana tavır aldığını ifade ederek bu durumu “Karunlaşmak” olarak niteleyen²⁷, kendilerine “anti-kapitalist Müslümanlar” adını veren, Ramazan ayı süresince alternatif “Yeryüzü iftarları” düzenleyen muhafazakâr bir kesimin de Gezi Parkı protestocularının içinde yer aldığı görülmektedir.

Gezi Parkı’nın diğer bir bileşeni de Alevîler olarak karşımıza çıkmaktadır. 29 Mayıs 2013 günü gerçekleşen 3’üncü Boğaz Köprüsü inşaatının temel atma töreninde Başbakan Erdoğan, “Ne yaparsanız yapın. Orası için karar verdik. Yapacağız!”²⁸ şeklindeki açıklamasıyla bir bakıma Gezi Parkı olaylarının fitilini ateşlemiştir. O gün 3’üncü Köprü’ye Yavuz Sultan Selim Köprüsü adının verilmesi ve bu isme gösterilen Alevî tepkisi, siyasî iktidarın çarpık Suriye politikası gibi nedenlerle de birleşerek Alevî vatandaşların Gezi Parkı olaylarının içinde yer almasında etkili olmuştur. Gezi Parkı olaylarında hayatını kaybeden üç vatandaşın Alevî oluşu da bu tezi doğrular niteliktedir.

Gezi Parkı eylemlerinin en başında gösterilere mührünü vuran, elinde Türk bayrağı taşıyan, temelde özel yaşam ve cumhuriyet gibi kaygıları nedeniyle sokağa inen apolitik kitle hükümetin manipölasyonları sonucunda zamanla daha az görünür hâle gelmiş, meydanları marjinal gruplar, terör örgütü mensupları ve yandaşları doldurmaya başlamıştır. Özellikle de İmralı’da mukim terörist-başından gelen “Direnişi anlamlı buluyor ve selâmlıyorum. Elbette ki bu duruş yeni bir siyasal kırılma yaratmıştır. Ancak hiç kimse ulusalcı, milliyetçi, darbeci çevrelere de kendini kullandırmamalı. Bu hareketin onların denetimine girmesine Türkiyeli demokrat, devrimci, yurtsever ve ilerici çevreler izin vermemelidir!”²⁹ mesajıyla birlikte eylem bir başka aşamaya evrilmiştir. “Her yer Taksim her yer direniş”, “Hükümet istifa” ve “Çapulcular demokrasi istiyor” gibi sloganların yanına -her ne kadar orijinal protestocular buna karşı dursalar da- “Öcalan’a özgürlük” sloganları dâhil olmuş, ortalarda Öcalan posterleri görülmeye başlanmış, Gezi Parkı eylemci profili böylece çok farklı bir yöne doğru kaymıştır.

Gerek Öcalan’ın zamanlaması tuhaf beyanında gerekse terör örgütü yandaşlarının epeyce bekledikten sonra Taksim’e inişlerinde kimlerin parmağı olduğu, devletin bazı birimlerinin bu harekete geçmede yönlendirici rolünün bulunup bulunmadığı elbette ki ilerleyen yollarda çok tartışılacaktır. Ancak tartışılmayacak olan husus şudur ki, Gezi Parkı eylemleriyle ilgili en önemli kırılma bu andan sonra yaşanmıştır. Öcalan’ın söz konusu açıklamaları ve terör örgütü mensuplarının

²⁷ “AKP’nin Adaleti de Kalkınması da Kendine” *Milliyet*, 22 Mayıs 2011, <http://siyaset.milliyet.com.tr/-akp-nin-adaleti-de-kalkinmasi-da-kendine-/siyaset/siyasetdetay/22.05.2011/1393316/default.htm>

²⁸ “Gezi İçin Karar Verdik”, *Hürriyet*, 29 Mayıs 2013, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/23390657.asp>

²⁹ “Öcalan’dan Gezi Parkına Selam”, *Türkiye*, 07 Haziran 2013, <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/politika/43492.aspx>

Taksim'deki bilindik şiddet içerikli eylemleri, bir anlamda Gezi Parkı eylemlerini hükümetin haksız uygulamalarına yönelik eylemler olmaktan çıkarmış, siyasî iktidarın kolayca manipüle edebileceği bir noktaya getirmiştir. Siyasî iktidar tarafından dillendirilen “Terörist-başının posterleriyle Atatürk posterlerinin yan yana durduğu” eleştirisi, hükümetin Gezi Parkı eylemcilerine karşı kullandığı “faiz lobilerinin taşeronları” argümanından çok daha etkili olmuş, Gezi Parkı eylemleri toplumsal desteğini bu nedenle giderek yitirmiştir.

4) PEKİ MESELE SADECE “GEZİ PARKI” DEĞİLSE NEYDİ?

Asıl meselenin ne olduğunun tespit edilebilmesi için iki önemli sorunun sorulması gerekmektedir: İlk soru Gezi Parkı eylemcileri “ne istiyordu”, ikinci soru ise Gezi Parkı eylemcileri “aslında ne istiyordu” olmalıdır. İlk soruyu soranlar daha çok eylemciler, ikinci soruyu soranlar ise eylemin kendisine karşı yapıldığını düşünen siyasî iktidardır.

Çoğu eylemci, yazar, medya mensubu, sivil toplum örgütüne göre parktaki ağaçların kesilmesine yönelik çevreci hassasiyetin politik bir harekete dönüşmesi, her şeyden önce siyasî iktidarın “eylemci”lere karşı kullandığı üslûpla doğrudan ilgiliydi. 2002 yılından bu yana ülkeyi yöneten siyasî iradenin uyguladığı ve giderek otoriterleştiği iddia edilen politikaları, protestocuların dikkat çektiği bir başka husustu ve bu husus iktidara yakın gazetelerin yazarları tarafından da dillendirilmekteydi. Onlar da meselenin yalnızca Gezi Parkı meselesi olmadığını, “Park meselesinin tetiklediği, fakat özünde gittikçe otoriterleşen ve toplumsal mühendislik projeleriyle herkesi kendine benzetmeye girişen bir iktidara yönelik tepki”nin olduğunu ifade ediyorlardı.³⁰ Bu tepkilerin temelinde söz konusu eğilimlerin halk içinde yarattığı hoşnutsuzluklar vardı ve olayları tetikleyen, ateşleyen, eylemcilerin ana argümanları doğal olarak bunlardı.

Yine “kürtaj”, “üç çocuk” gibi siyasî iktidarın başı tarafından gündeme getirilen ve halkın bir bölümü tarafından özel hayata yönelik mütecaviz hamleler olarak algılanan bazı konular/tavırlar, ayrıca “kindar nesil” ve “kafası kıyak gençlik” gibi eylemciler tarafından ayrımcı ve kırıncı bulunan beyanlar da Gezi Parkı protestolarının gerekçeleri arasında ifade edilmektedir. Keza “TC” ibaresinin kaldırılması tartışmaları ile “çözüm süreci”nde bazı âkil adamların “bayrak” ve “Türklük” gibi kavramları hor görmelerine yönelik tepkiler Taksim protestolarında öne çıkan diğer konular olmuştur. 52 kişinin yaşamını yitirdiği Reyhanlı bombalı saldırısıyla su yüzüne çıkan ve gittikçe kötüye giden Suriye politikası da Gezi Parkı eyleminin esas odak noktalarından birisi olmuştur. Reyhanlı saldırısı sonrasında

³⁰ İhsan Dağı, “Erdoğan’ı Seviyorsanız Ona Gerçekleri Söyleyin”, *Zaman*, 04 Haziran 2013, <http://www.zaman.com.tr/ihsan-dagi/erdogani-seviyorsanız-ona-gercekleri-soyleyin> 20968 49.html

ulusal medyada yer almasa da sosyal medyada yaygın bir şekilde paylaşılan ve Reyhanlı halkının “hükümet istifa” sloganlarıyla düzenlediği yürüyüşler de önemli bir kırılma noktasını teşkil etmiştir.

Ayrıca siyasî iktidar tarafından protestoculara yönelik olarak “çapulcular, marjinaler, teröristler, tencere tavaclar”³¹ gibi yaralayıcı ve küçümseyici sözler sarf edilmesi, Başbakan’ın “Bu iş bitecek, kimse bize işimizi öğretmeye kalkmasın!” sözlerinde somutlaşan buyurgan ve sert bir üslûp kullanması, eylemcilere orantısız güç kullanan polisin “destan yazdığı”nın yine Başbakan tarafından ifade edilmesi³², eylemcileri daha da tahrik etmiş ve meselenin son yıllarda görmediğimiz çok büyük bir toplumsal olaya dönüşmesine neden olmuştur.

12

Gezi Parkı olaylarının çılgırından çıkmasının bir başka nedeni ise siyasî iktidarın medya üzerindeki inanılmaz baskısıdır. Özellikle Gezi Parkı eylemlerinin en yoğun şekilde yaşandığı, gaz bombaları ve TOMA’larla göstericilerin üzerinde orantısız güç kullanıldığı saatlerde, uluslararası medya kuruluşlarının bile canlı yayınla olayları yansıttığı bir süreçte çoğu ulusal televizyon kanalının bu duruma bigâne kalması, hatta aynı saatlerde “penguen belgeseli” yayınlaması, medyayı olduğu kadar onu böylesine suskunlaştıran iktidar partisini de Gezi Parkı eylemcilerinin hedefi hâline getirmiştir.

³¹ “Başbakan: Evlerinde Zorla Tuttuğumuz Yüzde 50 Var”, *CNN Türk*, 03 Haziran 2013, <http://www.cnnturk.com/2013/turkiye/06/03/basbakan.tencere.tava.hep.ayni.hava/710432.0/index.html>

³² “Polis Destan Yazdı”, *Milliyet*, 25 Haziran 2013, <http://siyaset.milliyet.com.tr/polis-destan-yazdi/siyaset/detay/1727367/default.htm>

Burada bir parantez açarak şu husus da ifade edilmelidir ki, özellikle olayların ilk günlerinde ulusal medyada yaşanan karartma ve sansür, Türkiye için büyük bir ayıp olmuştur. Diğer taraftan, sosyal medyanın bu olaylarla birlikte tarafsızlığını yitiren ulusal/merkez medyanın haber tekelini kırması, medya bağımsızlığının bir ülke için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Medyanın haber verme özgürlüğünün kısıtlanması twitter ve facebook gibi sosyal medya araçlarını öne çıkarmış, ancak bu araçların kimi zaman toplumu kışkırtma ve çatışmaya yönlendirme gibi vahim amaçlar için kullanılması, basın özgürlüğü konusunun ne kadar hayati bir mesele olduğunu tüm taraflara göstermiştir.³³

Gezi Parkı'nın protestocuları açısından Gezi Parkı eylemleri böyle görünmektedir. Peki karşı taraf bu konuda ne düşünmektedir? Karşı taraf, yani siyasî iktidar, bu süreç boyunca Gezi Parkı'nda kimlerin olduğundan ziyade, Gezi Parkı eylemlerinin arkasında kimlerin olduğu sorusunu gündeme getirmiştir. Özellikle Başbakan Başdanışmanı Yalçın Akdoğan'ın bir televizyona verdiği demeçte, bu olayların "bölgesinde güçlenen Türkiye" ve "yakın dönemde yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimiyle" doğrudan ilgisi olduğunu belirterek sarfettiği "Erdoğan'ı kimseye yedirmeyiz!" meydan okuması, siyasî iktidarın Gezi Parkı eylemlerine dönük stratejisini de ortaya koymuştur.³⁴ Bu açıklamaların ardındangerek iktidar partisinin yetkili bazı kişilerinin gerekse şimdilerde Başbakanın başdanışmanlığına yükselen bir yazarın bu işin arkasında "faiz lobileri"nin³⁵, yeni kurulacak dünya düzeninde güçlü Türkiye'yi istemeyen egemen güçlerin bulunduğunu, yani ortada "sermaye destekli, içeride ve dışarıda planlanan bir sivil darbe"³⁶ olduğunu ifade etmesi gelmiştir. Daha sonra Başbakan Erdoğan'ın Afrika ziyaretinden döner dönmez alelacele düzenlenen mitinglerin, yapılan televizyon yayınlarının bunun üzerine inşa edilmesi mevcut siyasî iktidar tarafından her seçim öncesi özenle oluşturulan "mağduriyet" mazeretinin önümüzdeki üç seçim için de geçerli olacağını ortaya koymuştur.

³³ "Gezi Parkı'yla İlgili Sosyal Medyada Dolaşan 17 Yalan", *Milliyet*, 02 Haziran 2013, <http://gundem.milliyet.com.tr/gezi-parki-yla-ilgili-sosyal/gundem/detay/1717549/default.htm>

³⁴ "Akdoğan: Erdoğan'ı Kimseye Yedirmeyiz", *Milliyet*, 03 Haziran 2013, <http://siyaset.milliyet.com.tr/akdogan-erdogan-i-kimseye/siyaset/detay/1718089/default.htm>

³⁵ Yiğit Bulut, "Saldıranların Derdi Ne?", *Star*, 03 Temmuz 2013, <http://haber.stargazete.com/yazar/saldiranlarin-derdi-ne/yazi-768008>

³⁶ Yiğit Bulut, "28 Şubat'ın Gizli Karargahına Giriliyor", *Star*, 23 Haziran 2013, <http://haber.star gazete.com/yazar/28-subatin-sivil-karargahina-giriliyor/yazi-764804>

Yine Gezi Parkı eylemleri süresince siyasî iktidar ve ona yakın medya tarafından bir başörtülü bayana saldırıldığı ve söz konusu kişinin taciz edildiği³⁷, eylemcilerin bir camiye ayakkabıyla girip orada içki içtiği gibi muhafazakâr-mütedeyyin insanları kışkırtacak söylemlerin sık sık kullanılması, Türk bayrağının yakıldığına dair “milliyetçi ton”un da buna eklenmesiyle birlikte³⁸ yeni bir kutuplaşmaya yol açmıştır. Gezi Parkı eylemleri “laik-anti laik”, “faiz lobilerinin adamları-milletin adamları” gibi ayrıştırmalar üzerinden algı yönetiminin çok daha kolay yapılabileceği, manipüle edilebileceği bir mecraya çekilmek istenmiş, işin doğrusu bunda da oldukça başarılı olunmuştur. Gezi Parkı eylemlerine somut olarak destek veren, kendisine yakın televizyon kanalıyla yayınlar yaparak bu sürecin içinde yer alan ve hükümeti istifaya çağıran ana muhalefet partisiyle, egemen güçlerin hedefinde olduğunu ve Gezi Parkı’ndaki eylemcilerin bu güçlerin taşeronluğunu yaptığını ifade eden iktidar partisinin siyasî hesaplaşmasına dönüşen eylemler; sonuç itibarıyla, bu iki siyasî partinin saflarını sıklaştırmalarına imkân vermiştir. Bu anlamda, oyların konsolidasyonuna yönelik çabalar, “meselenin yalnızca Gezi Parkı olmadığı” iddiasını da doğrular niteliktedir.

SONUÇ

Çok farklı kesimlerin içinde olduğu, hakkında çok farklı görüşlerin serdedildiği Gezi Parkı olayları; sonuçları itibarıyla hem sosyolojik hem de politik olarak dikkatle değerlendirilmesi gereken, Türkiye’nin önümüzdeki dönemlerini de şekillendirecek ve adından çokça söz ettirecek toplumsal hareketlerden birisi olarak tanımlanmayı fazlasıyla hak etmiştir.

Yaşanan süreçte siyasî irade tarafından ilk önce “bir avuç çapulcu” sıfatıyla anılan, sonrasında “faiz lobisi”nden “dış mihraklar”a kadar geniş bir hakaret yelpazesıyla eleştirilen Gezi Parkı eylemcilerinin profilinin bir hayli heterojen olduğu açıktır. İşin içinde “Zello”, CNN International ile BBC’nin de olduğu iddia edilerek Sırbistan’daki CIA’ye bağlı bir örgüte, oradan da ABD’deki neo-con düşünce kuruluşlarına kadar bağlantı kurulan³⁹ eylemciler ile onların “çözüm süreci”yle ilişkilendirilen eylemleri, kendi başına oldukça sofistike bir nitelik arz etmektedir. Eylemciler açısından; otoriterleşen iktidara, özel hayata müdahaleye, demokrasinin yalnızca sandıktan ibaret olmadığına ve iktidara bu anlamda

³⁷ “Başörtülü Kadına Tacizi Yazdım Diye Yemediğim Küfür Kalmadı!”, *Medyatava*, 17 Haziran 2013 <http://www.medyatava.com/haber/basortulu-kadina-tacizi-yazdim-diye-yemedigim-kufur-kalmadi-91634>

³⁸ “Bunun Hesabı Sorulacak”, *Sabah*, 15 Haziran 2013, <http://www.sabah.com.tr/Gundem/2013/06/15/bunun-hesabi-sorulacak>

³⁹ Cengiz Çandar, “Erdoğan’a Neden Karşı Çıkıyorum”, *Radikal*, 18 Haziran 2013, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/cengiz_candar/erdogana_neden_karsi_cikiyorum-1138073

“sokaklarda” bir ders verilmesi gerektiğine dair düşüncelere göndermede bulunan bir durum vardır. Ancak özellikle sonradan “sahaya inen” bazı grupların tek derdinin şiddet ve devlet otoritesini yıpratmak olduğu da dikkat çekmektedir.

Eylemcilerin sokaklara dökülmesine neden olan sosyal dinamikler bugün hâlen varlığını sürdürmektedir. Siyasî iktidarın ise, ülkeyi yangın yerine çevirebilecek kıvılcımları söndürmek yerine, bu kıvılcımları aleve döndürecek kavgacı üslûbundan vazgeçmediği görülmektedir. Bu şartlar altında, yeniden ciddi bir toplumsal kutuplaşma eğiliminin habercisi olabilecek Gezi Parkı olaylarının başka yönleriyle de ele alınması, siyasî tutum belirleme açısından önem taşımaktadır.

Politika belirleyicilerin konuyu ele alırken; olayların patlak vermesinden kısa bir süre önce yaşanan Reyhanlı saldırısının hükümetin itibarını/güvenirliğini sarsmış olduğunu, 3. Boğaz Köprüsü'ne koyulacak isim ve PKK ile yürütülen müzakere süreci gibi çeşitli konular etrafında şekillenen tartışmaların toplumda kutuplaşmalara yol açtığını ve hükümete karşı bir “öfke birikimi”nin yaşandığı gerçeğini dikkate almaları gerekmektedir. Ne var ki, hükümetin toplumu kutuplaştıran söyleminin devam ediyor olması ve öfkeyle sarf edilen “tencere-tava çalan komşularınızı mahkemeye verin” tarzındaki açıklamalar, yaşananlardan ders çıkarılmadığına dair haklı kaygılara yol açmaktadır.